

Asia: VN/4099/2024

## **Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät**

**Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?**

Tässä muodossa toteutuessaan laki rikkoo kuntia hyvin palvelleet toimivat järjestelyt. Historia tuntee vastaavat tapaukset, joiden vahinkoja yritetään edelleen korjata, mutta tilanne ei enää koskaan palaa ennalleen. Nämä tapaukset olivat taksilain muuttaminen ja sähköverkkojen myyminen ulkomaalaiseen omistukseen.

Tämä ei tarkoita, etteikö varsin suuriin in-house -järjestelyihin voisi tai tulisi puuttua, koska ne eivät aina palvele kuntiakaan. Ideologisesti kategorinen asennoituminen in-house järjestelyjä vastaan ei myöskään ole perusteltu.

Sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskeva vaatimus ei ole tarkoituksenmukainen ja on vaikeasti toteutettavissa. Muutos olisi kunnille haitallinen erityisesti seuraavista syistä (Kuntaliitto):

- 1) Kuntien itsehallinnon kaventuminen. Esitys rajoittaa kuntien päätäntävaltaa omien toimintojensa järjestämisestä. Tässä ehdotuksessa puututaan kunnan oikeuteen organisoida toimintaansa.
- 2) Kuntaliiton laskelmien mukaan lakiesitys pakottaisi purkamaan noin 200 toimivaa ja lainmukaista yhtiötä ympäri Suomen, vaikka mitään syytä purkamiselle ei ole. Muutoksen hallinnollinen taakka tulisi olemaan valtava. Jos Suomen kaikki kunnat joutuvat samanaikaisesti 1,5, aikana kilpailuttamaan samat palvelut, tulevat markkinoiden resurssit loppumaan kesken ja palvelujen hinnat nousemaan. Resursseja ei riittäisi Kinnulan kunnan kaltaisille pienille kunnille ja lakisääteisiäkään palveluja ei olisi kuntalaisille tarjolla.

Esimerkkejä Kinnulan kunnan näkökulmasta esitetään myöhemmin mm. jätehuollon ja ICT-

(verkko)palvelujen osalta.

- 3) Edellisestä johtuen etenkin Kinnulan kaltaiset pienet ja syrjäiset kunnat joutuvat muutoksen johdosta mahdollittomaan tilanteeseen sekä osaajapulan että heikon markkinatilanteen vuoksi. Pienet kunnat kamppailevat jo nyt taloutensa kanssa, ja uudistus heikentäisi niiden tilannetta entisestään. Riski hintojen nousulle ja palvelutason laskulle – sekä palvelujen saamiselle että saavutettavuudelle – kasvaisi entisestään. Uudistuksen myötä kuntien sidosyksiköiden kautta saadut volyymiedut katoaisivat.
- 4) Suurille kaupungeille uudistus aiheuttaisi paljon työtä, vaikka niillä on osaamista ja resursseja palvelujen järjestämiseen.
- 5) Vähimmäisomistusvaatimus vaarantaa ja osin myös kokonaan lopettaa seudullisen yhteistyön palvelujen järjestämisessä. Aiemmin seutuyhteistyöhön on kannustettu volyymihyötyjen saavuttamiseksi, kuten osaamisen, neuvotteluvoiman sekä investointien keskittämiseksi. Seudullinen yhteistyö on mahdollistanut palvelut myös pienissä kunnissa sekä toiminut kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön pohjana.
- 6) Sidosyksikkönä toimivat yhtiöt ovat tärkeitä kuntien varautumisen näkökulmasta, koska palveluita on tuotettava myös silloin, kun se ei ole yksityisen sektorin näkökulmasta kannattavaa. Markkinaehtoisten palveluntarjoajien saatavuus vaihtelee alueittain ja loppukädessä kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös tilanteissa, joissa markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla.
- 7) Ehdotettu muutos vaikuttaisi massiivisesti esimerkiksi jätehuollon järjestämiseen. Suomen kaikissa kuntien yhteisesti omistamista 26 jätehuollon yhtiöstä kaikkiaan 24 yhtiössä on alle 10 prosentin omistusosuuksia. Muutos heikentäisi huomattavasti kuntien mahdollisuuksia huolehtia alati kiristyvistä jätehuoltoon, ympäristöön ym. liittyvistä tehtävistä.

Lakiesityksen tavoitteeksi on kuvattu julkisen sektorin tehokkuuden parantaminen sekä alueellisen elinvoiman ja yrittämisen vahvistaminen. Elinvoiman käsite nähdään esityksessä erittäin suppeana, jos se nähdään vain yritystoimintana. Elinvoimaa erityisesti syrjäisemmissä kunnissa on palvelujen säilyminen alueella ja sen mukanaan tuoma työllisyysvaikutus. Jos kilpailutus johtaa siihen, että tarjouksia ei tule tai on vain yksi tarjoaja, lopulta joudutaan ottamaan ainut tarjoaja palvelun tuottajaksi. Syntyy monopoliasema, joka merkitsee lisääntyviä kustannuksia kunnille. Kun todellista kilpailua ei ole ja pienet kunnat eivät ole kiinnostavia (tuottavia) tarjouksen kohteista, tulee kasvanut loppulasku kunnille maksettavaksi tai pahimmillaan palvelua ei kukaan suostu (hinnalla eikä millään) järjestämään. Markkinoiden resurssit loppumaan kesken ja palvelujen hinnat nousemaan. Resursseja ei riittäisi Kinnulan kunnan kaltaisille pienille kunnille ja lakisääteisiäkään palveluja ei olisi kuntalaisille tarjolla.

Se, että kunnat ovat lainsäätäjän pakottamina joutuneet yhtiöittämään toimintojaan, eivätkä voi toimia esimerkiksi vastuukuntamallilla, on johtanut nykyiseen tilanteeseen. Kuntien on ollut järkevää tuottaa palvelu yhteisissä yhtiöissä, kun laki sitä vaatii, jotta työpaikkoja ei menetettäisi kokonaan ulkoistuksessa (esim. keskuskaupunkiin). Lisäksi täysin ulkoistetuissa palveluissa kunta menettää mahdollisuutensa omistajaohjaukseen, joka on paremmin mahdollista seudullisesti järjestetyissä palveluissa kuntien yhteisissä yhtiöissä.

Lainvalmistelussa ei ole kunnollista vaikutusten arviointia, joka kuuluu hyvään valmisteluun. Esimerkiksi kategorinen vaatimus 10 % omistusosuudesta ei liity mitenkään lausunnon muihin perusteluihin. Jos yhtiössä on kaksi omistajaa toisen omistaessa 99 %, mutta yhdelläkin prosentilla on saanut hallituspaikan, perustelu vaikutusmahdollisuuksien puutteesta ei pidä paikkaansa. Laeissa ei pidä määritellä kategorista minimiprosenttiosuutta.

Laeissa ja lausunnoissa puhutaan kustannustehokkuudesta, mutta ei tuoda esille minkäänlaisia osoituksia, että järjestelyt tuottaisi kustannustehokkaan tuloksen. Esimerkiksi monikansallisen yhtiön tuottaessa palvelut työpaikat eivät synny kuntaan ja myös paikallisten yritysten palvelujen käyttö vähenee tai loppuu kokonaan. Tällöinkin laku lankeaa kunnille maksettavaksi mm. työttömyyskuluina ja verotulojen pienenemisenä. Syrjäisemmät seudut kurjistuvat, kun hyvä ja alueen tarpeisiin soveltuva malli häviää valikoimasta.

Suomen lainsäädäntö on in-house -yhtiöiden ulosmyynnin osalta Euroopan tiukin, 5 %. EU direktiivit sallisivat 20 % ulosmyynnin. Tällä on jo rajoitettu vahvasti sitä, että in-house -yhtiöt eivät voi tulla kilpailuille markkinoille, joten markkinoiden suojeluille ei ole tarvetta. Suomessa kuntaomisteiset yhtiöt toimivat omistajiensa palvelutuotannon vuoksi, eivät kilpaillakseen markkinoilla. Edellä viitattua muutosta ulosmyynnin määrään tarkasteltiin perustuslakivaliokunnassa ja siellä todettiin, ettei se merkitse niin olennaista puuttumista itsehallinnon ominaispiirteisiin, että se olisi ristiriidassa perustuslain kanssa. Lausuttava lausunto on muuttamassa tätä tilannetta radikaalisti ja puuttumassa kuntien itsehallinnon ominaispiirteisiin rajusti poistaessaan kunnilta yhden olennaisen tavan hoitaa palvelutuotantoaan.

#### Case Pohjoisen Keski-Suomen verkkopalvelut (esityksen tavoitteet ja päämäärät, yleistä)

Pohjoisen Keski-Suomen Verkkopalvelut Oy on Saarijärven-Viitasaaren seudun kuntien (Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi ja Viitasaari) omistama osakeyhtiö, joka omistaa ja ylläpitää pohjoisen Keski-Suomen seutuverkkoa yhdessä kuntien it-henkilöistä koostuvan Seutu-it ryhmän kanssa. Lisäksi omistajakunnille tarjotaan tietoliikenne ja hallinnon tukipalveluita. Esitys hankintalain uudistamisesta on seutu it:n näkökulmasta monilta osin ongelmallinen. Uudistukset aiheuttaisivat suuria vaikeuksia harvaan asuttujen alueiden pienille kunnille. Pohjoisessa Keski-Suomessa on tehty kuntien tarpeita tyydyttävää yhteistyötä, jonka avulla on saatu palveluita, joita markkinaehtoisesti ei olisi pystytty toteuttamaan eikä ylläpitämään. Nyt esitetyillä uudistuksilla (esim. 10 % omistusosuusvaatimuksella) tämä yhteistyö ajettaisiin alas. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että pienet kunnat jäisivät yhteistyön ulkopuolelle ja että mittakaavaetu yhteisissä palveluissa menetetään ja tätä kautta kustannustehokkuus häviää. Ylisellä tasolla kuntien yhteistyötä halutaan edistää, mutta valitettavasti tällä esityksellä järkevä ja kustannustehokas yhteistyö kuntien kesken ajetaan alas. Esitetty uudistus aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia kunnille ja kuntayhteistyö ja pahimmillaan johtaa palvelun loppumiseen.

#### **Hankintojen valmistelu**

**Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa**

**ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.**

Hankintojen valmistelu (hankintalaki 65, 75, 124 ja 125 §):

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa.

Kuten edellisissä kohdissa on jo mainittu, harvaan asutulla maaseudulla ei välttämättä ole mahdollisia palvelujen tarjoajia kiinnostavia markkinoita ole millään hinnalla. Markkinakartoitus ja -vuoropuhelu lisäävät valmistelun kustannuksia, silloin kun niillä ei saavuteta lisäarvoa, vaan ne ovat pelkkä lain vaatimus. Edellä mainitut toimenpiteet eivät lisää avoimuutta, koska sisällöt eivät ole avoimia muille osallistujille. Ehdotus ei lisää huolellista valmistelua, vaan päinvastoin. Markkinaoikeuskäsittelyt tulevat tämän takia lisääntymään räjähdysmäisesti.

Hankintojen jakaminen osiin on lähtökohtaisesti hyvä ja kannattava kirjaus. ICT-hankinnoissa hankinnan jakaminen osiin on kuitenkin varsin harvoin mahdollista tai kannattavaa esimerkiksi ylläpidon tai tietoturvan näkökulmasta.

Hankintamenettelyn keskeyttäminen tilanteessa, jossa tulee vain yksin tarjous, on pienten toimijoiden ja pienvolyymisten kilpailutusten osalta haastava. Kyseisellä toimintatavalla ei välttämättä saada uusia tarjoajia ja sillä saatetaan pahimmassa tapauksessa menettää aiempi tarjous. Lisäksi tämä lisää kilpailutuksen byrokratiaa ja kustannuksia sekä venyttää kilpailutusaikaa. Maaseudulla ei ole tarjoajia eikä aitoa kilpailua, yhdenkin tarjouksen saaminen on välillä haasteellista.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

### **Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen**

**Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?**

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen:

Vähimmäisomistukselle ei ole mitään perusteita, kun perusteluina on osittain käytetty vaikutusvaltaa yhtiössä. Vaikutusvalta yhtiössä ei ole kiinni osakkeiden määrästä, vaan yhtiöjärjestyksestä, joka määrittelee osakkaiden aseman ja vaikutusmahdollisuudet.

Omistusosuuden vähimmäisvaatimuksen vaikutukset; toimenpiteet ja kustannukset Kinnulan kunnassa:

Osassa sidosyksiköitä tämä tarkoittaa vain osakkeiden uusjakoa lain vaatimalla tavalla ja mahdollisten pienosakkaiden osakkeiden ostamista. Tämä johtaa heikommassa asemassa olevien osalta joutumista vielä heikompaan asemaan, kun aiempi järjestely (pienosakkuus, alle 10 %) katoaa ja sen tilalle on saatava jokin järjestely hinnalla millä hyvänsä. Pahimmassa tapauksessa mikään taho ei edes hinnalla millä hyvänsä ei ole kiinnostunut pienen ja syrjäisen kunnan palvelun tarjoajana toimisesta. Yksittäisen kunnan resurssit eivät riitä täyttämään palvelun tarvetta yksin omana työnä ja rahoituksella.

Edellä kerrotusta johtuen markkinoille ei välttämättä vapaudu mitään jaettavaa, kun kunnat haluavat varmistaa kunnan omat työpaikat.

Taloudelliset seuraukset:

Muutos aiheuttaisi Kinnulan kunnalle selvästi kuluja muutosvaiheessa. Myös kilpailutustilanteessa kulut kasvavat, jotta jos lakia muutetaan, sen vaikutus tulee korvat täysimääräisesti kunnille.

Kunnan kulut kasvaisivat merkittävästi – jopa kestävämmästä – mikäli edellä kuvatut skenaariot yhteisten hankintayksiköiden ulkopuolelle jäämisestä toteutuvat. Maaseudun pienten, harvaan asuttujen ja syrjäisten kuntien palvelujen tarjoajiksi ei välttämättä kilpailutuksissa löydy palvelun tarjoajaa. – Ei mihinkään hintaan. Tämä rapauttaa kansalaisten yhdenvertaisen palvelujen saatavuuden laittomalle tasolle.

Kymmenen prosentin omistusvaatimus on perusteluiltaan heikko eikä ole yhteydessä selvityksen perusteluun omistajien vaikutusmahdollisuuksista. Osakeyhtiölaki ei voi sisältää tällaista vaatimusta ja silloin tullaan myös osakeyhtiölain kannalta vaikeaan tilanteeseen. On muistettava, että kaikkia perustettuja osakeyhtiöitä, myös sidosryhmäosakeyhtiöitä, koskee osakeyhtiölaki. Sen sisällä ei voida eritellä osakeyhtiötä omistamisen osalta kuin nykyisillä perusteilla (vrt. Oyj). Vastaavaa omistusosuutta ei ole määritelty missään yhtiömuodossa. Tämä selkeästi näyttää kategorisen omistusosuuden määrittelyn johtuen pelkästään ideologisista syistä.

Case jätehuolto (Kinnula)

Kinnulan kunta kuuluu Sammakkokangas Oy jätehuolto-yhtiöön. Sammakkokangas Oy on kahdentoista kunnan (Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Multia, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Uurainen, Viitasaari ja Ääneskoski) omistama jätehuolto-yhtiö. Yli 10 % omistajaosuus em. kunnista on vain kolmella (Ääneskoski, Saarijärvi ja Viitasaari).

Sammakkokangas hoitaa toiminta-alueensa jätteiden keräilyä, käsittelyä, aluekeräyspisteiden ylläpidon, jätekeskus- ja lajitteluasemapalvelut, jäteneuvonnan ja laskutuksen. Jäteastiatyhjennykset ja kuljetukset on asianmukaisesti kilpailutettu vapailla markkinoilla.

10 % vähimmäisomistusosuuden vaikutukset:

Sammakkokangas Oy:n osalta tämä tarkoittaa yhtiön omistusrakenteen purkamista ja toiminnan uudelleenorganisointia, esimerkiksi jakamalla toiminta useampaan pienempään yhtiöön tai hoitamalla tehtävät yksittäisinä kuntina. Tämä puolestaan johtaisi synergiaetujen menettämiseen ja kustannusten huomattavaan nousuun alueen kunnissa, oli uusi järjestämistapa mitä tahansa. Kaikkiin alueen kuntiin ei välttämättä saataisi enää kattavia palveluja. Kuntalaisten yhdenvertaisuus heikkenisi.

Sammakkokangas Oy hankkii mm. kaikki kuljetuspalvelut hankintalain mukaisesti markkinoilta. Yhtiö ei siis kilpaile markkinoilla toimivien yhtiöiden kanssa vaan päinvastoin edistää kilpailua järjestämällä säännölliset kilpailutukset. Kilpailutus on asiakkaan etu hinnoissa ja palveluissa. Elinkeinoelämän järjestön esittämä näkemys, että jäteala in-house -yhtiöiden toimesta olisi jotenkin ”sosialisoitu” ja ettei kilpailua esiintyisi, ei pidä paikkansa jäteyhtiö Sammakkokangas Oy:n toiminta-alueella.

Esitetty siirtymäaika jätehuollon osalta niin sopimusten päättämiseksi kuin omistusjärjestelyille 30.6.2028 mennessä on liian lyhyt. On huomattava, että jätehuollossa on pitkiä sopimuksia, joissa yhteistyökumppani on joutunut investoimaan esimerkiksi kalustoon. Tyypillisesti kuljetusurakoissa käytetään viiden vuoden sopimusaikaa. Sinällään pitkäkään siirtymäaika ei ratkaise niitä ongelmia, joita lakiesitykseen sisältyy. Esitystä on korjattava.

Ongelmia ja esitys ratkaisuksi:

Mikä taho hoitaa Kinnulan ja muiden pienten Keski-Suomen kuntien jätehuollon, jätteen käsittelypalveluiden ja kuljetusten järjestämisen, aluekeräyspisteiden ylläpidon, lajitteluasemapalvelut, jäteneuvonnan ja laskutuksen mikäli 10 % vähimmäisomistusvaatimus kirjataan lakiin? Lainmuutos iskee voimakkaimmin juuri Kinnulan kaltaisten, pienten, syrjäisten ja heikon taloudellisen kantokyvyn omaavan kunnan palveluihin. Kinnula ei yksinään ole kiinnostava markkina-alue.

Case Pohjoisen Keski-Suomen Verkkopalvelut:

Lakiesityksessä ehdotettu 10 % vähimmäisomistusvaatimus ei ole tarkoituksenmukainen, eikä toteuttamiskelpoinen. Harvaan asutulla alueella, kuten Pohjoisessa Keski-Suomessa, on tehty ja kehitetty yhteistyörakenteita, joiden toteutuminen on perusteluta palveluiden tuottamisen ja kehittämisen näkökulmasta. Näillä alueilla markkinoiden toiminta on rajallista ja kilpailua ei synny tai se on vähäistä. Mikäli nykyinen palvelun järjestämismalli ei enää jatkossa ole mahdollinen 10 % vähimmäisomistusosuuden takia vähenee yksittäisten kuntien mahdollisuus saada ICT palveluja minimiin. Pienen yksittäisen kunnan palvelutarve kilpailutuksessa ei ole markkinoita kiinnostava vähäisen volyyminsa takia.

Kunnissa ei ole vielä linjattu sitä, miten toiminta kunnissa jatkuisi, mikäli sidosyksiköitä koskeva muutos toteutuisi esitetyllä tavalla. Todennäköisesti ensisijaisesti kuitenkin tutkittaisiin mahdollisuus tehdä omistajajärjestelyjä. Mikäli ne eivät toteudu, on uhkana hyvin toimivien yhteistyörakenteiden purkautuminen ja yksittäisten kuntien voimakkaasti kohoavat kustannukset. Mahdolliset

omistajuusjärjestelyt toisivat pienille kunnille lisäkustannuksia sekä omistusjärjestelyjen että sen jälkeisten kustannusten näkökulmista.

Yrityksen näkökulmasta tarkasteltuna siellä jouduttaisiin sopeuttamaan palvelutuotantoa, mikäli kaikki omistajat eivät voisi enää hankkia sen palveluita. Olemassa olevia palveluita ja sopimuksia jouduttaisiin tarkastelemaan uuden tilanteen valossa ja tekemään niihin tarvittavia muutoksia. Luultavasti tämä aiheuttaisi nykyisten sopimusten purkamista ja uusien kilpailutusten tekemistä.

Kuntaomistajien näkökulmasta siirtymäaika olisi haasteellinen, jos palveluita joudutaan järjestämään uudella tavalla. Siirtymäajan aikana myös kilpailutusten määrä kasvaisi, mikä aiheuttaisi lisäpaineita siirtymäajan pituudelle. Ulkopuolelta ostetut palvelut on jo nyt kilpailutettu hankintalain mukaisesti, eikä lakiuudistus toisi mitään lisäarvoa.

### Case Kinnulan Ruokapalvelut Oy

Kinnulassa toimii todella tehokkaasti Kinnulan Ruokapalvelut Oy. Ruokapalvelut Oy on yhtiötetty Kinnulan kunnan keskuskeittiöstä 1.1.2023 alkaen. Keittiö on kunnan ainut valmistuskeittiö. Ruokapalvelut Oy:n omistajuudesta 98 % on Kinnulan kunnan ja 2 % Keski-Suomen hyvinvointialueen. In-house -periaatteen mukaan tapahtuvissa ateriapalvelujen ostoissa Keski-Suomen hyvinvointialue ostaa Oy:tä kaikki vanhusten asumisyksiköiden (3 yksikköä) 24/7 ateriat sekä kotonaan asuvien kuntalaisten ateriat. Sama yhtiö vastaa myös varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen aterioista.

Hyvinvointialueiden aloittaessa 1.1.2023, kartoitti Keski-Suomen hyvinvointialue ateriapalveluidensa saatavuuden ja kartoituksessa ilmeni, että mikäli niitä ei olisi saatu ainoalta kunnan keittiöltä, olisi ne tuotu (yksittäisiä kertoja viikossa) useiden kymmenien kilometrien päästä kylminä aterioina. Ruokapalvelut Oy:n tuottamina ateriat on saatu erittäin kilpailukykyiseen hintaan ja lisäksi valtakunnan kouluruokailuvertailussa Kinnulan kouluruoka on toissa vuonna ollut Suomen toiseksi parasta oppilaiden ja henkilökunnan arvioimana.

Ruokapalvelut kilpailuttavat elintarvikkeensa, kalustonsa ym. säännöllisesti ja osittain käyttävät ostoissaan paikallisia tuottajia, mikä on esim. huoltovarmuuden kannalta hyvä asia.

Kunnassa ei ole ravitsemispalveluissa kilpailevaa liiketoimintaa eikä laitostasoisia valmistuskeittiöitä Kinnulan kunnan omistamaa keittiötä lukuun ottamatta. Ateriapalvelut eivät siis tuoltakaan osin toimi kilpailuilla markkinoilla.

Mikäli määrä- ja synergiaetu Kinnulassa jää hyödyntämättä sen takia, että minimiomistajaosuus nousee, nouseva erityisesti hyvinvointialueen ateriakustannukset mm. kohonneiden kuljetus- ja valmistuskustannusten osalta. Kinnulaan jäisi tässä tapauksessa vain ”torso” keskuskeittiö, joka olisi toiminnassa vain koulujen lukuvuoden ajan. Henkilökuntaa jouduttaisiin irtisanomaan, koska nykyidellä henkilökunnalla valmistetaan läpi vuoden 24/7 ateriapalvelut.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

-

- Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

-

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

#### **Turvallisuus ja huoltovarmuus**

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Turvallisuus ja huoltovarmuus:



Huoltovarmuus ei ainakaan lisäännny. Esimerkiksi suuret ruokahuoltotoimijat ovat haavoittuvampia kuin pienemmät, koska pienet yksiköt voivat aina käyttää paikallista hankintaa. Suuret toimijat eivät myöskään tee kilpailutuksia paikallisesti, joten tällä voi olla hyvin negatiivinen vaikutus paikallisiin yrittäjiin, paikalliseen elinvoimaan ja samalla koko maan huoltovarmuuteen.

Jätehuoltoyhtiöiden tilanne on kaikkein huolestuttavina. On oletettavaa, että toimijaksi voi tulla vain yksi valtakunnallinen toimija, kun alueellista toimijaa ei ole. Oletettavasti tällöin myös jätemaksut kasvaisivat huomattavasti, koska yhtiö joutuisi hankkimaan tarittavan infran jätteiden käsittelyyn. Esimerkiksi, jos yhtiö ostaisi nykyisen infran, pitäisi sijoitukselle saada voittoa, koska yhtiön on tuotettava voittoa omistajalle. Kunnilla ei ainakaan pääsääntöisesti tällaista velvoitetta ole. Lisäksi iso kansainvälinen yhtiö ei lisää elinvoimaa paikallisesti.

Julkisilta markkinoilta ei välttämättä saa kuntien tarpeisiin soveltuvia palveluja. Tästä hyvänä esimerkkinä on ollut kuntamme (ja noin 10 muun kunnan) käyttämät taloushallinnon palvelut. Yritys saattoi noin kymmenkunta kuntaa tilanteeseen, jossa kuntien lakisääteiset tilinpäätökset viivästyivät lakisääteisestä aikataulusta useita kuukausia ja lakisääteisiä valtionkonttorin raportteja ei saatu ajoissa toimitettua.

Esitetyssä lakiluonnoksessa on paljon hyviä puolia, mutta edellä kuvattuun liittyen Kinnulan kunta esittää, että lakiesityksestä poistetaan 10 % vähimmäisomistusosuusvaatimus tai toissijaisesti 10 %:n vähimmäisomistusosuusvaatimusta on muutettava niin, että se ei koske alle 10 000 asukkaan kuntia tietyillä yhteiskunnan toimivuuden kannalta elintärkeillä palvelualueilla (esim. jätehuolto, elintarvikehuolto- ja ruokapalvelut sekä ICT).

#### **Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen**

**Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.**

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

## Hankintojen ilmoittaminen

**Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?**

-

## Muut huomiot

Muut huomiot:

Valtionvarainministeriön eriävä mielipide tuo hyvin esille eri hankintayksiköiden ja myös eri sidosryhmäyhtiöiden tilanteet. Valtakunnallisesti toimiva yhtiö on aivan eri kuin paikalliset kuntien yhdessä muodostamat yhtiöt. Näiden yhtiöiden perustaminen on tapahtunut yleensä tarpeesta, jota markkinat eivät ole voineet tyydyttää, kun toimijoita ei ole. Pienten kuntien etu ei myöskään ole, että palvelut tulevat monikansallisilta yhtiöiltä, jotka ovat monopoliasemassa.

Valtionvarainministeriön arvio kustannusten noususta on myös oleellinen, varsinkin tilanteissa, joissa aitoa kilpailua ei ole, vaan valtakunnallinen toimija valitaan periaatteessa monopoliasemaan tuottamaan palvelua.

Jätehuoltoyhtiöiden tilanne on kaikkein huolestuttavina. On oletettavaa, että toimijaksi voi tulla vain yksi valtakunnallinen toimija, kun alueellista toimijaa ei ole. Oletettavasti tällöin myös jätemaksut kasvaisivat huomattavasti, koska yhtiö joutuisi hankkimaan tarittavan infran jätteiden käsittelyyn. Esimerkiksi, jos yhtiö ostaisi nykyisen infran, pitäisi sijoitukselle saada voittoa, koska yhtiön on tuotettava voittoa omistajalle. Kunnilla ei ainakaan pääsääntöisesti tällaista velvoitetta ole. Lisäksi iso kansainvälinen yhtiö ei lisää elinvoimaa paikallisesti.

Julkisilta markkinoilta ei välttämättä saa kuntien tarpeisiin soveltuvia palveluja. Tästä hyvänä esimerkkinä on ollut kuntamme (ja noin 10 muun kunnan) käyttämät taloushallinnon palvelut. Yritys saattoi noin kymmenkunta kuntaa tilanteeseen, jossa kuntien lakisääteiset tilinpäätökset viivästyivät lakisääteisestä aikataulusta useita kuukausia ja lakisääteisiä valtionkonttorin raportteja ei saatu ajoissa toimitettua.

Lehtonen Marja-Kristiina  
Kinnulan kunta